

UMBERTO TIRELLI JA TIRELLI COSTUMI

Italiassa toista maailmansotaa seurannut talousbuumi ulottui myös elokuvateollisuuteen. Cinecittà-elokuvastudiot vetivät Roomaan suuria, kansainvälisiä tuotantoja, joiden synnyttämä kysyntä yhdistyi Italian korkeatasoiseen ja luovaan käsityötaiteeseen. Maahan perustettiin joukko elokuvapuvustamoita, jotka keräsivät maailmanlaajuisista mainetta.

Vuonna 1928 syntynyt **Umberto Tirelli** hankki räätälintaitonsa Milanon La Scala -opperalle pukuja tekevän Satorria d'Arte Finzin ateljeessa. Kun Tirelli aloitti 27-vuotiaana työt Finzin ateljeessa, siellä työstiin parhaillaan pukuja **Luchino Viscontin** ohjaamaan *Traviataan* (1955). Tästä alkoi Viscontin ja Tirellin ystävyys, joka pohjautui syvään taiteelliseen yhteisymmärrykseen ja kunnioitukseen. Myöhemmin Visconti toteutti melkein kaikkien filmiensä puvustukset Tirellillä.

Milanon vuosinaan Tirelli tutustui muun muassa ohjaaja **Franco Zeffirelliin** ja puvustaja **Piero Tosiin**. He houkuttelivat Tirellin Roomaan, ja hän aloitti työt teatteripuvustamo Safasissa, joka oli kuuluisa korkealaatuisesta räätälintaidostaan. Kaikki toteutettiin käsin ompelemalla. Milanossa Tirelli oli saanut laajan oppimäärän materiaaleista, ja Safasissa hän oppii käsityötaidon merkityksen.

La Dolce vita -elokuvasta tuttu katu Via Veneto tähtineen ja paparazzeineen tekivät 1950-60-luvuilla Roomasta Tiberin Hollywoodin. Samaan aikaan alta moda (haute couture) oli löytänyt ikuisen kaupungin. Tässä ilmapiirissä Umberto Tirelli avasi oman teatteripuvustamon. Ensimmäinen tuotanto oli **Mario Bologninin** ohjaama ja **Anna Annin** puvustama *Tosca Roman Oopperalle*.

HISTORIALLISTESTI TÄYDELLISIÄ PUKUJA

Käsityön ja yksityiskohtien merkitys erotti Tirellin myöhemmin monista muista laadukkaista elokuvapuvustamoista. Aiemmin historiallisten filmien puvustuksissa oli aina näkynyt tuotannon oman aikakauden muoti ja leima.

Tirelli tavoitteli kuitenkin puvustuksissaan historiallista täydellisyyttä. Tirelli halusi, että puvun leikkaus ja materiaalien paino pakottivat näyttelijän liikkumaan aikakauteen kuuluvalla tavalla. Hän luki vanhoja käsikirjoja, tutki pukuja museoissa ja etsi tietoa kirjastoista sekä arkistoista. Hän osti ja purki 1700-luvun alkuperäisiä naisten ja miesten pukuja ymmärtääkseen niissä käytetyn leikkauksen ja materiaalit.

Vankkumaton ammattitaito yhdistettynä muodin historian syvälliseen tuntemiseen sekä täydellisyyden tavoitteluun tekivät Tirellistä nopeasti tärkeän yhteistyökumppanin monille puvustajille ja ohjaajille jo tuotantojen ideointivaiheessa. Hän antoi näyttämöluonnoksiin raapustetuille piirustuksille hengen materiaalien kautta. Tirellin valmistamissa puvuissa näyttelijät tunsivat itsensä ”puetuiksi, eivät puvustetuiksi”.

1970-luku oli Tirellille kiireistä aikaa. Monet tuon ajan tunnetuimmista ohjaajista ja puvustajista luottivat häneen. Luchino Viscontin monumentaalinen *Ludwig* (1973) toi Tirellin toteuttamille puvuille ensimmäisen Oscar-ehdokkuuden. Ensimmäinen Oscar-palkinto tuli **Danilo Donatin** suunnittelemista ja Tirellin toteuttamista puvuista **Federico Fellinin** ohjaamaan *Fellinin Casanovaan* vuonna 1977.

Sen jälkeen Tirelli Costumin eri ohjaajien ja puvustajien kanssa yhteistyössä toteuttamat puvustukset ovat keränneet lukemattomia Oscar-palkintoja ja -ehdokkuuksia sekä muita merkittäviä elokuva-alan palkintoja näihin päiviin saakka.

Umberto Tirellin kuoltua vuonna 1992 ateljeen johtoon siirtyi alusta alkaen yhtiökumppanina toiminut **Dino Trappetti**, jonka johdolla ja Tirellin viitoittamalla tiellä ateljee on jatkanut kasvamistaan. Lukuisat nuoret puvustajat ovat saaneet oppinsa Tirellin ateljeessa, ja myöhemmin he ovat palanneet Tirellille toteuttamaan omia tuotantojaan. Nuorten kouluttaminen onkin ollut osa Tirellin ajatusmaailmaa alusta alkaen. Yhdessä Tirelli ja Trappetti loivat instituution, joka takaa ateljeen ja kokoelman tulevaisuuden ja pystyy siirtämään sen käsityötaidon tuleville sukupolville.

Lähde: *Glamour – Pukuloistoa valkokankaalla*, 2020.

Teresa Strataksen puku Franco Zeffirellin ohjaamaan ja Piero Tosin puvustamaan elokuvaan *La Traviata*, 1983.
Kuva: Giorgio Benni. Tirelli Collection.

F. Murray Abrahamin puku, Miloš Formanin ohjaamaan ja Theodor Pištěkin puvustamaan elokuvaan *Amadeus*, 1984.
Kuva: Claudia Primangeli. Tirelli Collection.

Puku Federico Fellinin *Casanova*, 1977. Puku: Danilo Donati. Kuva: Claudia Primangeli. Tirelli Collection.